

# Setkání regionálních rad RLZ

Beroun, 30.3.2005

**PŘÍKLADY Z MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE**

**Klastry a spolupráce kraje se s zaměstnavateli**

**Regionální informační systém  
pro rozvoj lidských zdrojů**

Marek Gavenda (gavenda@rpc-vip) ,  
RPC-ViP, s.r.o., Výstavní 8, 709 00 Ostrava; www.rpc-vip.cz

**Klastry:**

**Účel a využití**

**Metodika identifikace a zakládání klastrů**

## (Velmi stručná) teorie, která Vás (snad) nezabije... (1)

- ⊙ Alfred Marshall (Základy ekonomiky; 1890): průmyslová odvětví jsou často geograficky soustředěna a využívají výhody plynoucí z těchto koncentrací
  - ⊕ Přilákání a rozvoje příbuzných odvětví přinášejících specializované vstupy a služby
  - ⊕ Vytvoření skupiny specializované pracovní síly se všemi schopnostmi, znalostmi a know-how, které odvětví vyžaduje.
  - ⊕ Sdílení myšlenek, znalostí a technických vymožeností mezi podniky v odvětví.
  - ⊕ Vytvoření „průmyslového ducha“ s formálními i neformálními pracovními postupy, tradicemi, společenskými hodnotami a specializovanými institucemi
- ⊙ Rozvoj těchto zdrojů ( schopností, znalostí, dodavatelů, specializovaných institucí) je umožněný „klíčovou kumulací“ („kritickou masou“) geografické koncentrace odvětví

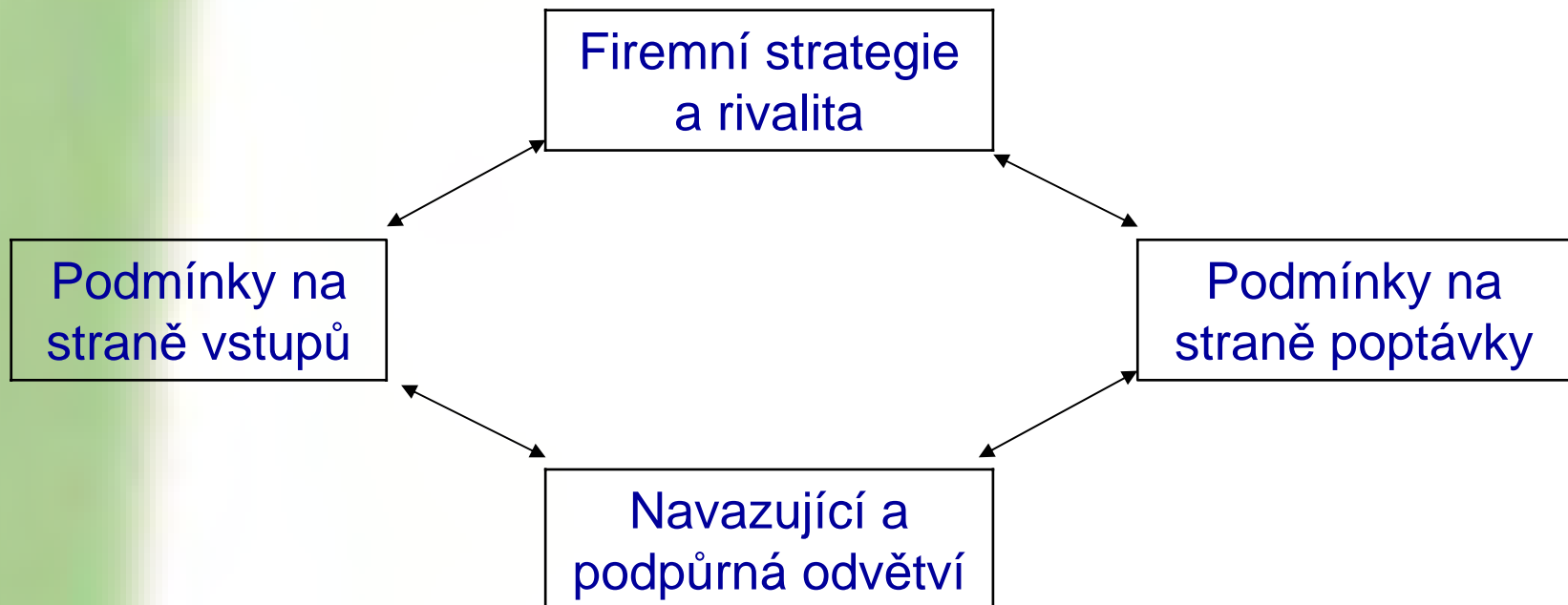
## (Velmi stručná) teorie, která Vás (snad) nezabije... (2)

- ② Mnoho vládních i regionálních rozvojových agentur používá koncepci klastrů jako přístup k ekonomickému rozvoji.
- ② Používá se řada různých koncepcí, jako například:
  - + Skupiny spolupracujících malých a středních podniků.
  - + Inovující a učící se regiony - tato koncepce je většinou spojena s high-tech podnikáním
  - + Porterův model - používá se pro všechna odvětví (jak „stará“ tak „nová“) a zahrnuje jak velké, tak i malé podniky. Tento model identifikuje širší seznam konkurenčních výhod a zahrnuje i jiné modely klastrů.

- Ⓢ Odvětvové klastry určují ekonomický rozvoj regionů a zemí.

*„Geograficky koncentrovaná skupina vnitřně spřízněných odvětví, jejichž vazby vzájemně posilují a zvyšují jejich konkurenční výhody“*

## „Porterův diamant“



# Porterův diamant: Firemní strategie a rivalita

- ④ Přestavuje místní kontext (firmy a jejich vzájemné působení)
- ④ Lokální souvislosti, které zahrnují strategie a způsoby řízení na podporu inovací
- ④ Individuální a firemní cíle, které podporují trvalé investice
- ④ Silná konkurence mezi skupinami místních konkurentů

# Porterův diamant: Podmínky na straně vstupů

- ⊗ Přítomnost specializovaných výrobních faktorů
  - + kvalifikované pracovní síly
  - + techniky
  - + infrastruktury
  - + které jsou přizpůsobené potřebám jednotlivých odvětví, které se průběžně obnovují
  
- ⊗ Podmínky vstupních faktorů musí umožňovat zvyšování
  - + produktivity
  - + kvality
  - + specializace
  - + podmínek pro výzkum a inovace

# Porterův diamant: Podmínky na straně poptávky

- ④ Přítomnost sofistikovaných a poptávajících místních zákazníků, které:
  - + tlačí firmy do inovací
  - + jejichž potřeby přitahují další firmy
- ④ Chybí-li takový zákazník v místě, je nutno jej „nalézt“ nebo přilákat – vstup nových investorů atd.



## Porterův diamant: Navazující a podpůrná odvětví

- ④ Přítomnost „kritické míry“ schopných místních dodavatelů, jejichž specializované vstupy (jako jsou komponenty, zařízení a služby) jsou integrujícími podmínkami pro inovace v daném odvětví
- ④ Konkurenceschopné místní firmy v odvětvích příbuzných svojí technologií, požadavky na znalosti pracovní síly nebo zákazníky

# Deset důvodů proč být v klastru

1. Informace
2. Komunikace
3. Spolupráce
4. Vzdělávání
5. Poradenství a lobbying
6. PR a marketing
7. Produktivita
8. Inovace
9. Internacionalizace
10. Konkurenceschopnost

- ④ CzechInvest [www.czechinvest.org](http://www.czechinvest.org) – v horním menu podrobné informace o klastrech a jejich přípravě v ČR
- ④ Využívat služeb vyškolených „facilitátorů“
- ④ Možné využití programu „Klastry“ v rámci Operačního programu průmysl a podnikání
- ④ K 28.3. 2005 bylo do programu „Klastry“ podáno celkem 11 žádostí:
  - + po jedné žádosti: JČ, JM, KH, PB a SČ kraj
  - + dvě žádosti: KV kraj
  - + čtyři žádosti MS kraj

# Náměty možných klastrů / identifikované iniciativy

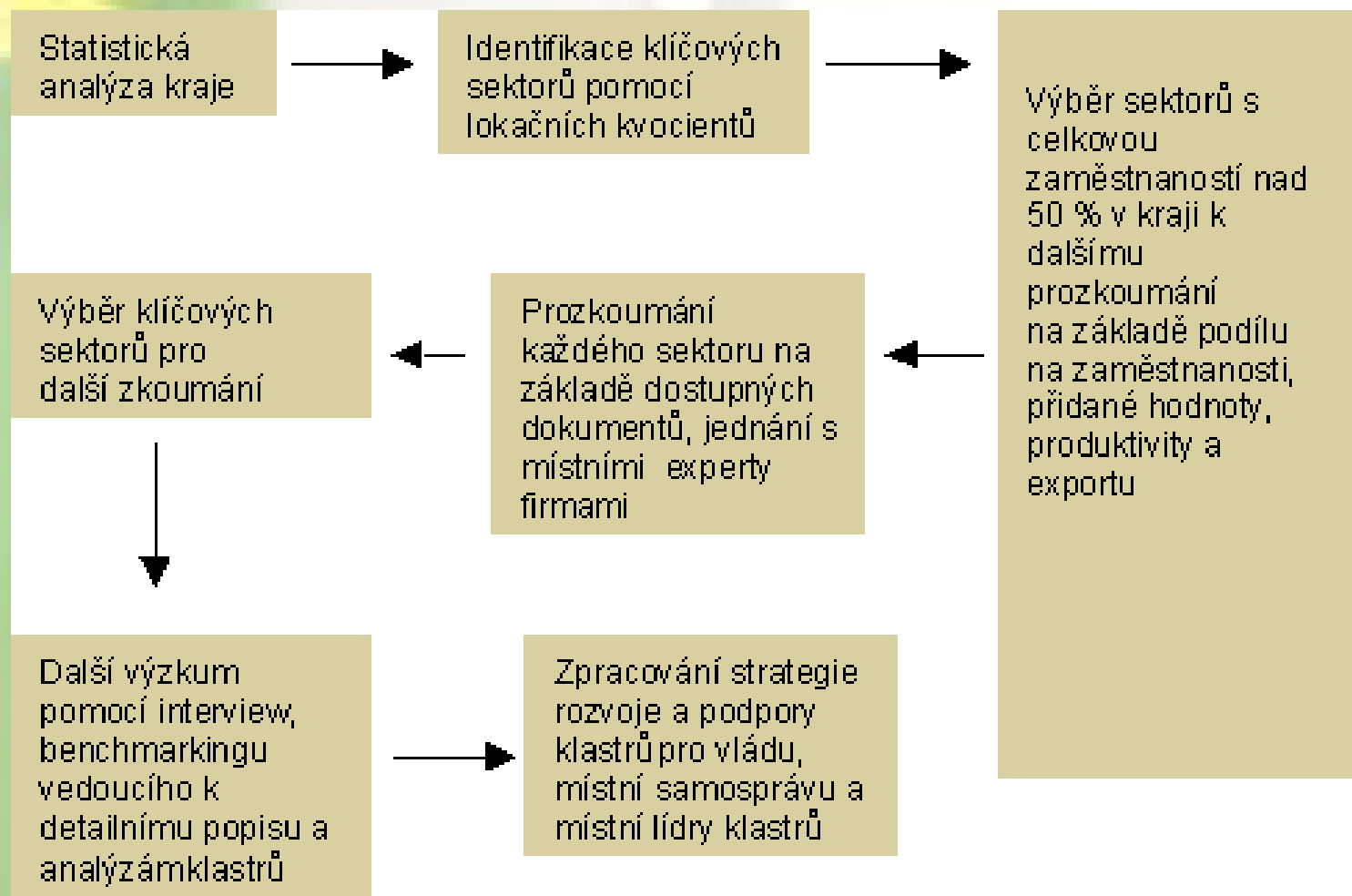


zdroj:  
CzechInvest

# Postup při identifikování klastrů v MS kraji

- ④ Identifikace klastrů proběhla v r. 2002 v rámci projektu „Studie klastrů v MS kraji“
- ④ Zpracovatelé: PE International, University of Glasgow, Sdružení pro rozvoj MS kraje, RPIC-ViP, s.r.o.
- ④ Postup:
  - + Identifikace možných klastrů
  - + Rozhovory s představiteli firem
  - + Analýza získaných informací a vyčlenění perspektivních klastrů
  - + Strategie pro strojírenský klaster

# Doporučená metodika pro mapování klastrů



zdroj:  
CzechInvest

# Identifikace klastrů v MS kraji

② Odkud vzít údaje?

② Albertina data

② Důvody pro výběr databáze Albertina data

*(ukázka práce s databází Albertina data a výstupy)*

② Úpravy a kalkulace

② Stanovení LQ (lokační kvocient)

$$+ LQ = (x / X) : (y / Y)$$

- x = počet zaměstnanců, pracujících v odvětví v daném regionu

- Xcelkový počet zaměstnanců v regionu

- y = počet zaměstnanců, pracujících v daném odvětví v ČR

- Y = celkový počet zaměstnanců v ČR

+ pokud je LQ větší než 1,2, pak indikuje, že daný obor je v regionu významně zastoupen

## Identifikace klastrů v MS kraji

Na základě výpočtu LQ bylo identifikováno v prvním kroku následujících 8 klastrů:

- + Potravinářství
- + Textilní výroba
- + Zpracování dřeva a výroba nábytku
- + Chemie a plasty
- + Stavebnictví a stavební materiály
- + Hutnictví a kovovýroba
- + Strojírenství a výroba zařízení pro průmysl
- + Komponenty pro automobilový průmysl



## Rozhovory s firmami

- ② V potenciálních klastrech bylo vybráno několik (10-15) firem se kterými byly provedeny řízené:
  - + interview nebo
  - + kulaté stoly
- ② Cílem bylo zjistit, jaké jsou další prvky identifikující klastr - viz Porterův diamant. Dotazy byly typu:
  - + výzkum a vývoj
  - + inovace
  - + kvalita lidských zdrojů
  - + dodávky v rámci kraje
  - + export
  - + konkurence
  - + místní zákazníci

## Vyčlenění perspektivních klastrů

Na analýz bylo doporučeno se zaměřit na přípravu strategií následujících klastrů:

- + Strojírenství a výroba zařízení pro průmysl
- + Komponenty pro automobilový průmysl
- + Zpracování dřeva a výroba nábytku
- + Potravinářství
- + Textilní výroba
- + Stavebnictví a stavební materiály

Výsledek

- + založení strojírenského klastru

## Postřehy při zakládání klastru

- Ⓜ Nejdůležitější je nalézt vhodnou osobnost, která klastrouvu iniciativu dokáže vést – nejlépe někdo, kdo je v sektoru známý a je uznávanou osobností
- Ⓜ Založení důvěry mezi členy klastru
- Ⓜ Vznikne-li formální klastrová instituce, musí produkovat výstupy využitelné pro členy klastru – důležitá je strategie rozvoje klastru!

## Další klastrové iniciativy v MS kraji

### 🌐 Dřevařský klastr:

- + iniciován především realizací projektu Mayer Melnhof Sage v Paskově
- + optimální stav – iniciace převážně ze strany firem (Biocel / Mayr Melnhof)
- + „Projekt podán v rámci programu „Klastry““

### 🌐 IT klastr

- + „Cluster development trace“
  - investice firmy ASUS Tek v Ostravě
  - Vědecko-technologický park Ostrava (majoritní akcionář město Ostrava)
  - VŠB – fakulta informatiky
- + Projekt bude podán v rámci programu „Klastry“

# Připravovaný regionální informační systém (RESA) pro rozvoj lidských zdrojů

## v Moravskoslezském kraji

- ④ Koncepce založena na 1 z výstupů projektu „Equal – Restart“
- ④ Jedním z výstupů projektu Equal-Restart bylo zjištění, že:
  - + nejsou pečlivě analyzována a interpretována data z trhu práce a některá chybí
  - + je nutné využívat dat k přesnému popisu problémů v určité:
    - geografické oblasti
    - odvětví hospodářství
    - kvalifikaci atd.
  - + je nutné odhadovat vývoj jednotlivých odvětví
  - + je důležité identifikovat požadavky na kvalitu lidských zdrojů a reagovat na ně
- ④ Projekt inspirován zkušenostmi od zahraničních partnerů projektu Future Skills Scotland

(ukázka portálu [www.futureskillsscotland.org.uk](http://www.futureskillsscotland.org.uk))

## Cíle projektu RESA (1)

- ④ Informační systém bude vytvořen v rámci projektu „Equal-Kompetence“ (II. kolo programu Equal)
- ④ Cílem projektu je:
  - ⊕ vybudování regionálního informačního systému, který bude zahrnovat:
    - vybraná statistická data
    - data získaná jiným způsobem
    - výsledky průzkumů
  - ⊕ jež budou sloužit širokému spektru uživatelů z veřejného i soukromého sektoru jako podklad:
    - pro definování problémů na trhu práce
    - predikci vývoje na trhu práce
    - a jako zdroj dat pro investory
- ④ Projekt bude řešen formou partnerství zainteresovaných organizací, které mohou do projektu přinést vstupy.

## Cíle projektu RESA (2)

- ⊗ Cílem projektu NENÍ vybudování:
  - + obsáhlého
  - + komplikovaného nebo
  - + rigidního systému, který by zahrnoval rozsáhlou sadu dat



## Důvody budování RESA (1)

- ① Analýzy trhu práce a zejména interpretace dat z oblasti zaměstnanosti a ekonomiky jsou důležitými aktivitami, které mohou:
  - + pozitivně přispět k definování vhodných programů na podporu různých odvětví a
  - + pro přípravu lidských zdrojů.
- ② V současnosti existuje množství dat a údajů, které tyto charakteristiky trhu práce a regionální ekonomiky více či méně monitorují, nicméně:
  - + jsou soustředěny na různých místech
  - + nejsou důsledně interpretovány ani využívány
  - + některá data chybí nebo jsou obtížně využitelná.

## Důvody budování RESA (2)

- ⊗ V ČR a na regionální úrovni - jen několik druhů analýz, které se dají považovat za analýzy trhu práce.
- ⊗ Většinou jsou omezeny na analýzy, které provádí ÚP
  - + určeny především pro odhad míry nezaměstnanosti
- ⊗ Analýzy trhu práce by měly být pojímány komplexněji – v angličtině se používá výstižný termín „Labour Market Intelligence“ (LMI).
- ⊗ Výsledky jednotlivých analýz LMI by měly mít tento význam:
  - + pomoci identifikovat hlavní problémy a následně připravovat relevantní programy a akce
  - + shromažďovat a interpretovat data k popsání tendencí v jednotlivých odvětvích, v kvalifikacích, kompetencích atd.
  - + poskytovat souhrnné informace pro investory zamýšlející investice v regionu

# Návrh cílových skupin RESA

## Cílová skupina

---

Veřejný sektor (krajský úřad, obce, mikroregiony, úřady práce)

## Příklad využití informací z RESA

---

☉ definování vybraných problémů v regionu a následně příprava vhodných projektů

☉ podpora vybraných školících nebo výukových programů

☉ zvolení vhodných strategií rozvoje

☉ prezentace regionu

---

Školský / vzdělávací systém

☉ příprava vhodných školících nebo výukových programů

---

Subjekty zabývající se analýzami

☉ podklad pro průzkumy a analýzy

---

Investoři

☉ rozhodnutí pro umístění investice nebo vybrání subdodavatelů v regionu

# Návrh datových sad RESA (1)

Název	Typ dat	Územní rozlišení	Možnost dělení na	Zdroj
<b>1. ZÁKLADNÍ UKAZATELE</b>				
Demografie	„tvrdá“	-okresy MSK -MSK -kraje ČR -ČR	-věková struktura -vzdělanostní struktura -kvalifikační struktura -...	ČSÚ
HDP	„tvrdá“	-MSK -kraje ČR -ČR		ČSÚ

## Návrh datových sad RESA (2)

Název	Typ dat	Územní rozlišení	Možnost dělení na	Zdroj
<b>2. ODVĚTVÍ</b>				
Počty v odvětvích 1	firem	„tvrdá“	-okresy MSK -MSK -kraje ČR -ČR	ČSÚ
Počty v odvětvích 2	firem	„dopočtená“	-okresy MSK -MSK -kraje ČR -ČR	dtb Albertina
Zaměstnanost v odvětvích 1		„tvrdá“	-MSK -kraje ČR -ČR	ČSÚ
Zaměstnanost v odvětvích 2		„dopočtená“	-okresy MSK -MSK -kraje ČR -ČR	dtb Albertina
Tržby dle odvětví		„tvrdá“	-MSK -kraje ČR -ČR	ČSÚ
Export dle odvětví		„tvrdá“	-MSK -kraje ČR -ČR	ČSÚ

## Návrh datových sad RESA (3)

Název	Typ dat	Územní rozlišení	Možnost dělení na	Zdroj
<b>3. TRH PRÁCE</b>				
Hlášená volná místa	„tvrdá“	-okresy MSK -MSK -kraje ČR -ČR	-odvětví -pozice	ÚP
Nezaměstnanost uchazeči	„tvrdá“	-okresy MSK -MSK -kraje ČR -ČR	-věková struktura -vzdělanostní struktura -kvalifikační struktura -délka evidence, atd.	ÚP / SSZ
Nezaměstnanost ILO	„tvrdá“	-okresy MSK -MSK -kraje ČR -ČR	-věková struktura -vzdělanostní struktura -kvalif. struktura, atd.	ČSÚ
Kompetence klíčové	„měkká“	-okresy MSK -MSK	-odvětví	průzkumy
Kompetence profesní	„měkká“	-okresy MSK -MSK	-odvětví	průzkumy
Mzdy	„tvrdá“	-okresy MSK -MSK -kraje ČR -ČR	-odvětví -pozice	ČSÚ
Mzdy	„tvrdá“	-okresy MSK -MSK -kraje ČR -ČR	-odvětví -pozice	Trexima

## Návrh datových sad RESA (4)

Název	Typ dat	Územní rozlišení	Možnost dělení na	Zdroj
<b>4. ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ</b>				
Školství, vzdělávání, absolventi	Data budou definována v rámci diskuse v pracovní skupině; jsou možné různé druhy dat (tvrdá i měkká). Některá využitelná data např. na <a href="http://www.nuov.cz">www.nuov.cz</a> , <a href="http://www.risa.cz">www.risa.cz</a> atd. Zde bude důležité se rozhodnout, zda RESA bude tato data používat nebo bude na ně odkazovat			

## Výstupy pro cílové skupiny

- ④ Jednotlivá data (viz datové sady) s možností srovnání s jinými regiony (tj. např. pro identifikaci určitého problému nebo podklad pro specifické analýzy, atd. )
- ④ Výstupy z průzkumů (převážně sektorově zaměřených)
- ④ Analýzy, expertní zprávy atd.
- ④ Profily odvětví v MSK
- ④ Různé internetové aplikace pro uživatele (např. vyhodnocení kompetencí atd.)



## Postup a harmonogram budování RESA

- ② Práce na projektu budou zahájeny v rámci Akce 2 projektu „Equal-Kompetence“ (cca od června 2005)
- ② Analýza potřeb uživatelů – cca 1 měsíc
- ② Zpracování modelu informačního systému (Use case + Class case diagram) – cca 2 měsíce
- ② Zpracování metodiky budování IS – cca 1 měsíc
- ② Zadání pro naprogramování aplikace – cca 0.5 měsíce
- ② Naprogramování pilotního výstupu – cca 2 měsíce
- ② Prezentace pilotního výstupu, testování – cca 1 měsíc
- ② Zpracování připomínek a spuštění provozu – cca 1 měsíc